

Høringsnotat

om

forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven

1. Innledning

Kunnskapsdepartementet legger med dette frem forslag til endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) og forslag til endringer i lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova). Forslagene omfatter følgende endringer:

- Innføre plikt for skoleeier til å tilby elever på 1.-4. årstrinn leksehjelp
- Innføre rett til skyss for funksjonshemmede til og fra skolefritidsordningen
- Innføre krav om politiattest ved tilsetning i musikk- og kulturskoler
- Endring i opplæringslovens § 13-7 sjette ledd (tekniske endringer)

Endringene foreslås å tre i kraft 1. august 2010.

2. Plikt for skoleeier til å tilby elever leksehjelp

2.1. Bakgrunn

St.meld. nr. 31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen* fremhever hvor viktig det er at opplæringen i fag, leksehjelp og daglig fysisk aktivitet blir styrket. Viktige målsettinger i skolen er økt læring, bedre trivsel og helse for alle elever slik at skolen kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Skolens rolle som verktøy for sosial utjevning må styrkes alle elever bør derfor gis tilbud om leksehjelp.

Det er på denne bakgrunn foreslått bevilget midler til leksehjelp i Prp. 1 S (2009-2010). Bevilgningen gjelder til sammen åtte timer gratis leksehjelp etter obligatorisk skoletid pr. uke for 1. til 4. årstrinn, dvs. i gjennomsnitt to timer pr uke for hvert av disse trinnene. Dette vil være et målrettet tiltak for elever og foreldre som ønsker støtte i læringen og også være i tråd med strategien om tidlig innsats for bedre læring.

2.2. Gjeldende rett

I opplæringsloven kap. 13 finnes i dag to bestemmelser som regulerer fritidsaktiviteter og som ikke er en del av grunnskoleopplæringen eller videregående opplæring. Det er § 13-6 om musikk- og kulturskoletilbud og § 13-7 om skolefritidsordningen. I tillegg kommer § 2-3, tredje ledd som på grunnskolenivå gir forskriftshjemmel for ”aktiviteter som ikke er fag”, og som er anvendt for fastsettelse av forskrifter om fysisk aktivitet. Dette er aktivitet som er en del av grunnskoleopplæringen og således en del av den pliktige opplæringen. Det finnes ingen bestemmelser i opplæringsloven om tilbud om leksehjelp for elever som ønsker det slik som her foreslås.

Privatskoleloven har heller ikke bestemmelser om leksehjelp som her foreslås.

2.3. Departementets vurderinger

Departementet mener et tilbud om leksehjelp for elever på 1.-4. årstrinn vil være et virkemiddel for å stimulere svake elever til bedre gjennomføring av videregående opplæring senere i utdanningsløpet. Dette kan bidra til sosial utjevning gjennom inkludering, bedre rammer for læringsutbytte og økt sosial trivsel. Det er viktig at tilbudet er fleksibelt og tilpasses lokale forhold. Det er for eksempel ikke gitt at elever på 1. årstrinn har det samme behovet for leksehjelp som elever på 4. årstrinn.

Leksehjelptilbudet skal være gratis for elevene, og det skal være frivillig for elevene å delta. Alle elever som ønsker det, skal ha mulighet til å delta. Leksehjelptilbudet skal være et tilbud om hjelp til skolearbeid uavhengig av om elevene har lekser i tradisjonell forstand eller ikke. Forslaget innebærer ingen endring i skolens frihet til å bestemme om og hvor mye lekser som skal gis.

Leksehjelpen skal ikke være en del av grunnopplæringen, men det skal likevel være en nær tilknytning mellom skolearbeidet og leksehjelpen slik at leksehjelpen blir mest mulig nyttig og relevant for eleven. For å sikre dette foreslås at tilbudet er administrativt underlagt rektors ledelse og i private skoler under styrets ledelse. Gode samarbeidsformer mellom skole og leksehjelpsordningen er sentralt uavhengig av hvordan leksehjelpen organiseres. Kommune/skoleeier foreslås for øvrig å stå fritt til å organisere leksehjelptilbudet slik de mener er mest hensiktsmessig. Det antas at dette ofte vil innebære at leksehjelp tilbys i regi av skolefritidsordningen. Det er kommunen/skoleeier som i forslaget pålegges å tilby leksehjelp og som dermed er ansvarlig for tilbudet.

Leksehjelperne bør på linje med andre som arbeider med barn i skolen ha politiattest. Det vises til begrunnelse og vurdering bak disse bestemmelsene generelt, se også noe omtale av slike vurderinger i pkt. 5.3. Opplæringslovens bestemmelser i § 10-9 og § 13-7 om politiattest i grunnskole og skolefritidsordning, vil i stor grad uansett gjelde for leksehjelperne. For å sikre at også leksehjelpere som ikke er ansatt på ordinært vis i skole og skolefritidsordning skal være omfattet av kravet om politiattest, foreslås at det uttrykkelig sies at de alminnelige kravene om politiattest gjelder for leksehjelpere.

Innføring av et leksehjelptilbud etter skoletid i totalt åtte timer pr. uke for 1. – 4. årstrinn reiser en problemstilling når det gjelder skyss. Elever har på visse betingelser rett til skyss etter den pliktige opplæringen. Departementet ser det ikke som naturlig å innføre en rett til skyss etter et tilbud om leksehjelp der deltakelse er frivillig. Det eksisterer heller ingen rett til skyss etter skolefritidsordningen. Departementet ser imidlertid at det vil kunne medføre visse utfordringer i forhold til at noen elever vil kunne ønske skyss etter leksehjelptilbudet i stedet for etter skolen. Departementet mener at fylkeskommunene/ kommunene her må finne praktiske løsninger på dette.

2.4. Departementets forslag

Departementet foreslår inntatt en bestemmelse i opplæringsloven § 13-7a om at kommunen skal ha et tilbud om leksehjelp etter skoletid for elever på 1. – 4. årstrinn. Tilbudet skal være gratis for elevene. Elevene skal ha rett til å delta, men det skal være frivillig for elevene å delta.

En tilsvarende bestemmelse foreslås inntatt i privatskolelovens § 7-1d. For private skoler godkjent etter opplæringsloven § 2-12 foreslås at bestemmelsen i opplæringsloven skal gjelde tilsvarende.

Det foreslås at tilbudet administrativt legges under rektors ledelse og under styrets ledelse for private skoler.

Departementet foreslår at reglene i § 10-9 første, andre og fjerde ledd om krav om politiattest skal gjelde tilsvarende for dem som skal gi leksehjelp.

En forskriftshjemmel åpner for at departementet kan gi utfyllende forskrifter. Departementet vil gi utfyllende forskrifter om omfanget av leksehjelpen, dvs antall timer med leksehjelptilbud totalt. I denne sammenheng vil behovet for en nærmere regulering av leksehjelptilbudet bli vurdert, herunder om det bør settes krav til kvalifikasjoner for den som gir leksehjelpen.

2.5.Økonomiske og administrative konsekvenser

Regjeringen har for budsjettåret 2010 foreslått å bevilge omlag 177,6 mill. kroner til åtte timer gratis leksehjelptilbud fordelt på 1.-4. trinn, jf. Prp. 1 S (2009-2010). Av dette vil omlag 173,7 mill. kroner bli lagt inn i rammetilskuddet til kommunene, og omlag 3,8 mill. kroner blir bevilget til private skoler. I tillegg vil det bli tatt hensyn til de statlige grunnskolene samt til overføringer til Svalbardbudsjettet.

For å sikre kvalitet i tilbudet er det i kostnadsberegningene lagt til grunn fagarbeiderlønn, og det er gitt et påslag på 25 pst. til administrasjon slik at det legges inn en kostnadsdekning for at pedagogisk personale kan bistå i forbindelse med organiseringen. Dette gir en kostnad på omlag 53 mill. kroner per time per år og omlag 22 mill. kroner i halvårseffekt per time høsten 2010. Med åtte timers leksehjelptilbud er helårseffekten beregnet til omlag 424 mill. kroner.

Departementet legger til grunn at kommunene og fylkeskommunene finner praktiske løsninger på skyss i forbindelse med leksehjelpen. Eventuelle merkostnader knyttet til dette dekkes innenfor kommunenes og fylkeskommunes gjeldende budsjettammer.

2.6.Forslag til lovtekst

Ny § 13-7a i opplæringsloven skal lyde (i kursiv):

§13-7a – Plikt for kommunen til å ha tilbod om leksehjelp

Kommunen skal ha eit tilbod om leksehjelp for elevar på 1.- 4. årstrinn.

Tilbodet skal vere gratis for elevane. Elevane skal ha rett til å delta på leksehjelptilbodet, men det skal vere frivillig for elevane om dei ønsker å delta.

Rektor skal vere øvste leiar for leksehjelptilbodet.

Regelen i § 10-9 første, annet og fjerde ledd gjeld tilsvarande for dei som skal gi leksehjelp.

Departementet gir nærmare forskrifter om leksehjelptilbodet.

Opplæringsloven § 2-12 tredje ledd skal lyde (endringer i kursiv):

For private grunnskolar gjeld også §§ 2-2, 2-5 første, andre, tredje og sjette ledd, 2-9, 2-10, 2-11, 8-2, 9-1, 9-2, 9-3, 9-4, 9-5, 9-6, kapittel 9a, §§ 10-1, 10-6, 10-9, 11-1, 11-2, 11-3, 11-4, 11-7, 11-10, 13-3b, 13-7a, 13-10, 14-1, 15-3 og 15-4.

Ny § 7-1d i privatskoleloven skal lyde (*kursivert*):

§7-1d – Plikt for skolen til å ha tilbud om leksehjelp

Skolen skal ha eit tilbud om leksehjelp for elevane 1.- 4. årstrinn.

Tilbodet skal vere gratis for elevane. Elevane skal ha rett til å delta på leksehjelptilbodet, men det skal vere frivillig for elevane om dei ønsker å delta.

Styret ved skolen skal vere øvste leiar for leksehjelptilbodet.

Regelen i § 10-9 første, annet og fjerde ledd gjeld tilsvarende for dei som skal gi leksehjelp.

Departementet gir nærmare forskrifter om leksehjelptilbodet.

2.7.Merknader til lovforslagene

Første ledd i bestemmelsen slår fast at kommunene har en plikt til å ha et tilbud om leksehjelp. Med leksehjelp menes både hjelp til lekser i tradisjonell forstand og hjelp til skolearbeid for øvrig. Leksehjelp skal tilbys uavhengig av om skolen gir elevene lekser i tradisjonell forstand. Bestemmelsen innebærer således ingen endring i skolens frihet til å bestemme om og hvor mye lekser som skal gis. Av første ledd fremgår videre at leksehjelptilbudet skal gjelde for elever på 1.-4. årstrinn.

Annet ledd regulerer sentrale elementer i forslaget. Det skal være gratis å delta. Elevene skal ha en rett til å delta, men det skal være frivillig om elevene ønsker å delta.

Tredje ledd regulerer hvem som skal ha det administrative ansvaret for ordningen.

Fjerde ledd fastslår at kravet om politiattest også skal gjelde for leksehjelpere.

Femte ledd inneholder en forskriftshjemmel.

Tilsvarende merknader gjelder for private skoler.

3. Rett til skyss for funksjonshemmede til og fra skolefritidsordningen

3.1.Bakgrunn

Ved behandlingen av St. meld. nr. 25 (2005-2006) *Mestring, muligheter og mening*, ba flertallet i Helse- og omsorgskomiteen i sin innstilling til Stortinget, regjeringen om å ”komme tilbake til Stortinget med forslag til løsninger for hvordan et tilfredsstillende skolefritidstilbud for barn med funksjonshemminger kan sikres i hele utdanningsforløpet”, jr. Innst. S. nr. 150 (2006-2007) pkt. 2.18.

Rambøll Management har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet utarbeidet rapporten ”Kartlegging av fritidstilbudet til barn og unge med nedsatt funksjonsevne”, som ble fremlagt september 2008. Hensikten med rapporten var å få innspill om hvordan

regjeringen kan legge til rette for et godt fritidstilbud før og etter skoletid for barn med nedsatt funksjonsevne. Transport er en av flere barrierer for deltakelse i fritidstilbud for barn og unge med nedsatt funksjonsevne. Manglende transportmuligheter viser seg i følge rapporten fra Rambøll Management å være en av de hyppigst oppgitte barrierene for at barn og unge ikke benytter ulike fritidstilbud. I henhold til rapporten viser undersøkelser at det er et ønske om transport til og fra skolefritidsordningen, og at det er ønske om at transporten er gratis. Rambøll-rapporten peker også på at gratis skyss fra skolefritidsordningen vil bidra til at foreldrene i større grad vil ha mulighet for å kunne være i fulltidsjobb.

Kunnskapsdepartementet vurderer i samarbeid med andre berørte departementer videre oppfølging. Forslaget her er en del av denne prosessen.

3.2.Gjeldende rett

Opplæringsloven § 7-1 første ledd gir elever i grunnskolen rett til gratis skyss til og fra skolen dersom skoleveien er av en viss lengde eller om skoleveien er særlig farlig eller vanskelig. Når elevene har behov for skyss på grunn av funksjonshemming eller midlertidig skade eller sykdom, har de rett til gratis skyss uavhengig av dette. Dette følger av opplæringsloven § 7-3 som sier at *”Elevar som på grunn av funksjonshemming eller mellombels skade eller sjukdom har behov for skyss, har rett til det uavhengig av avstanden mellom heimen og opplæringsstaden”*. Etter § 7-3 er det ikke tilstrekkelig at eleven har en funksjonshemming, midlertidig skade eller sykdom. I tillegg setter bestemmelsen som vilkår for skyssretten at funksjonshemmingen, skaden eller sykdommen gjør det nødvendig med skoleskyss. Dette er understreket i merknadene til bestemmelsen i Ot.prp. nr. 46 (1997-1998).

Opplæringsloven har ikke bestemmelser som gir rett til skyss til og fra skolefritidsordningen. Det er i dag opp til kommunen og fylkeskommunen om det blir lagt til rette for at barna som deltar på skolefritidsordningen, gis tilbud innen skoleskyssordningen.

Etter privatskoleloven har elevene rett til skyss på tilsvarende måte som etter opplæringsloven. Privatskoleloven § 3-7 første ledd første punktum henviser til de aktuelle bestemmelsene i opplæringsloven, inkludert § 7-3 om funksjonshemmedes rett til skyss. Det følger av privatskoleloven § 3-7 første ledd annet punktum at retten til skyss bare gjelder innenfor bostedskommunen for elever i grunnskolen og innenfor bostedsfylket for elever i videregående skole.

3.3.Departementets vurdering

I følge opplæringsloven § 13-7 første ledd skal kommunen ha et tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid for elever på 1. – 4. årstrinn og for barn med særskilte behov på 1.- 7. årstrinn. Departementet er opptatt av å fjerne barrierer som hindrer barn med nedsatt funksjonsevne i å delta i skolefritidsordningen på lik linje med funksjonsfriske barn. Av rapporten fra Rambøll Management framgår det at transport er en utfordring både når det gjelder levering og henting på skolefritidsordningen. Rapporten peker på at mangel på transportmuligheter i mange tilfeller hindrer at skolefritidstilbudet blir benyttet. Den økonomiske kostnaden forbundet med hjemtransport fra

skolefritidsordningen utgjør en årsak til at noen foreldre velger ikke å ha barna i skolefritidsordningen. Flere foreldre bruker også mye tid på transport.

Som et tiltak for å inkludere barn med funksjonshemming i skolefritidsordningen, foreslår departementet å innføre rett til skyss til og fra skolefritidsordningen for barn med funksjonshemming, midlertidig skade eller sykdom som har behov for skyss, og som har tilbud om plass i skolefritidsordningen som kommunen har opprettet etter opplæringsloven § 13-7. Skyssretten skal være tilsvarende dagens rett til skyss til og fra skolen. Dog slik at retten er knyttet til skolefritidsordningens åpningstid med rett til skyss til skolefritidsordningen før skoletid og hjem fra skolefritidsordningen om ettermiddagen. Forslaget innebærer at skyssretten er knyttet til om funksjonshemming, midlertidig skade eller sykdom gjør det nødvendig med skyss.

Departementet understreker at skyss til og fra skolefritidsordningen må gå i rimelig tid før og skolefritidstilbudet begynner og etter det slutter. Videre må skyssen organiseres slik at barnet får akseptabel reisetid. Departementet viser til forarbeidene til bestemmelsene om skyss i Ot.prp. nr. 46 (1997-98) kap. 16.4.1.

Etter opplæringsloven § 7-4 har elever rett til nødvendig reisefølge og nødvendig tilsyn når det blir ventetid før eller etter undervisningstilbudet. Departementet foreslår at barn som har rett til skyss til og fra skolefritidsordningen etter forslaget også skal ha rett til reisefølge når barnet ikke kan reise alene og til nødvendig tilsyn når det blir ventetid før skolefritidstilbudet begynner og etter at skolefritidstilbudet er slutt.

Plikten til å ha skolefritidsordning gjelder bare i skoleåret. Kommunen er derfor ikke forpliktet til å gi tilbud om skolefritidsordning i skolens ferier. Dette er understreket i Ot.prp. nr. 60 (1997-1998), kapittel 2.1. Mange kommuner har likevel tilbud om skolefritidsordning i feriene. Departementets forslag om rett til skyss omfatter ikke skyss til og fra et eventuelt tilbud om skolefritidsordning i skolens ferier. Departementet ber likevel om høringsinstansenes vurdering av en eventuell innføring av rett til skyss til og fra skolefritidsordningen i skolens ferier, inklusive de økonomiske og administrative konsekvenser.

Kommunen kan benytte andre til å oppfylle plikten til å ha et tilbud om skolefritidsordningen dersom slike ordninger oppfyller kravene i loven, jf. opplæringsloven § 13-7 syvende ledd. Departementets forslag om rett til skyss gjelder også dersom kommunen benytter private skolefritidsordninger til å oppfylle plikten etter opplæringsloven § 13-7.

Det følger av opplæringsloven § 13-4 første ledd fjerde punktum at det er fylkeskommunen som har ansvaret for å oppfylle retten til skyss etter § 7-3 for funksjonshemmede, midlertidig skadede eller syke. Departementet foreslår at fylkeskommunen også skal ha ansvaret for å oppfylle skyssrettigheten til og fra skolefritidsordningen. Forslaget medfører ikke behov for endringer i opplæringsloven § 13-4.

Ansvaret for reisefølge og tilsyn for grunnskoleelever er etter gjeldende rett lagt til kommunen, jf. opplæringsloven § 13-4 første ledd tredje punktum. Departementet forslår at kommunen også skal være ansvarlig for reisefølge og tilsyn i forbindelse med skyss til og fra skolefritidsordningen. Forslaget medfører ikke behov for endringer i opplæringsloven § 13-4.

Privatskoleloven inneholder ikke krav om at private skoler skal ha skolefritidsordning. Private skoler kan likevel ha tilbud om en skolefritidsordning knyttet til skolen, jf. privatskoleloven § 2-2 første ledd. Det gis ikke offentlige tilskudd til private skolefritidsordninger, og skolepenger og offentlige tilskudd etter privatskoleloven kan ikke benyttes til å finansiere en slik ordning. Privatskoleloven har ikke bestemmelser som regulerer en eventuell skolefritidsordning ved private skoler, og opplæringslovens § 13-7, som blant annet stiller krav til areal og vedtekter om bestemte forhold, gjelder ikke for skolefritidsordninger ved private skoler.

Departementets forslag inkluderer også å innføre rett til skyss for funksjonshemmede, midlertidig skadede eller syke elever til og fra skolefritidsordninger som private skoler driver i tilknytning til skolen. Forslaget innebærer at elever i private grunnskoler får samme rett skyss til og fra skolefritidsordningen som elever i offentlig grunnskoleopplæring. Retten vil likevel kun gjelde innenfor bostedskommunen, jf. ovenfor under pkt. 3.2 Gjeldende rett. Forslaget fører ikke til endringer i ordlyden i privatskoleloven fordi privatskoleloven § 3-7 henviser til de aktuelle bestemmelsene i opplæringsloven.

3.4. Departementets forslag

Departementet foreslår at opplæringsloven § 7-3 blir endret slik at elever som på grunn av funksjonshemming eller midlertidig skade eller sykdom har behov for skyss, har rett til skyss til og fra skolefritidsordningen som kommunen har opprettet i henhold til opplæringsloven § 13-7. Endringen foreslås inntatt i et nytt annet ledd i opplæringsloven § 7-3.

Departementet foreslår videre en tilføyelse i § 7-4 om reisefølge og tilsyn slik at elever som har rett til skyss til og fra skolefritidsordningen også vil ha rett til nødvendig reisefølge og til nødvendig tilsyn når det blir ventetid.

Departementet foreslår at tilsvarende endring gjelder for private skoler. Dette innebærer imidlertid ingen endringer i ordlyden bestemmelsen siden eksisterende henvisning til opplæringsloven innebærer at den foreslåtte skyssrettigheten også vil gjelde for private skoler etter privatskoleloven, se ovenfor under pkt. 3.3.

3.5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det finansielle ansvaret for skoleskyssen følger av opplæringsloven § 13-4. Av denne fremgår at det er fylkeskommunen som har ansvaret for å oppfylle de fleste skyssrettighetene i grunnskolen. Videre må kommunen dekke de delene av fylkeskommunens utgifter som svarer til vanlig persontakst.

Når det gjelder de økonomiske konsekvenser, kan det på den ene siden sies at siden transport av barn med nedsatt funksjonsevne ofte foregår i egne tilpassede transportmidler (taxi), så vil det kostnadmessig neppe utgjør en stor forskjell om denne transporten foregår før og etter skoletid, eller før og etter skolefritidsordningen. På den annen side kan det være at samkjøringsordninger må reorganiseres fordi noen fortsatt trenger transport etter skoletid mens noen vil ønske transport etter skolefritidsordningen. Departementet har ikke kunnskap om omfanget av dette. Departementet ber særskilt om fylkeskommunenes

og kommunenes vurdering av forslaget økonomiske og administrative konsekvenser. Dersom forslaget gir merkostnader av betydning, vil departementet eventuelt komme tilbake til tiltaket i forbindelse med senere års forslag til statsbudsjett.

3.6.Forslag til lovtekst

Opplæringsloven § 7-3 nytt annet ledd skal lyde:

Elevar som har plass i skolefritidsordninga, jf. opplæringslova § 13-7, og som på grunn av funksjonshemming eller mellombels skade eller sjukdom har behov for skyss, har rett til skyss til og frå skolefritidsordninga. Retten omfattar ikkje skyss i skolen sine feriar. Retten til skyss gjeld uavhengig av avstanden mellom heimen og skolefritidsordninga.

Opplæringsloven § 7-4 skal lyde (endringer er angitt i kursiv):

Elevane har rett til nødvendig reisefølge. Elevane har rett til nødvendig tilsyn når det blir ventetid før undervisningstida tek til og etter at undervisningstida er slutt. *Retten til nødvendig reisefølge og til nødvendig tilsyn gjeld også for barn som har rett til skyss til og frå skolefritidsordninga etter § 7-3 anna ledd.*

3.7.Merknader til lovforslagene

Opplæringsloven

Til § 7-3 nytt annet ledd

Første punktum innebærer at barn med funksjonshemming, midlertidig skade eller sykdom som har behov for skyss, og som har tilbud om plass i skolefritidsordningen har rett til skyss til og fra skolefritidsordningen. Det er ikke tilstrekkelig at barnet har en funksjonshemming, skade eller sykdom. Det kreves at funksjonshemmingen, skaden eller sykdommen gjør det nødvendig med skyss. Rettighetene gjelder skyssbehov knyttet til både psykisk og fysisk funksjonshemming, skade eller sykdom.

Annet punktum presiserer at barnet ikke har rett til skyss til og fra et eventuelt tilbud om skolefritidsordning i skolens ferier.

Tredje punktum presiserer at retten til skyss gjelder uavhengig av veilengden til og fra skolefritidsordningen.

Departementet viser ellers til vurderingene i kapittel 3.3.

Til § 7-4 nytt tredje punktum

Lovendringen innebærer at barn som har rett til skyss til og fra skolefritidsordningen etter lovforslagets § 7-3 annet ledd også har rett til reisefølge når barnet ikke kan reise alene og til nødvendig tilsyn når det blir ventetid før skolefritidstilbudet begynner og etter at skolefritidstilbudet er slutt.

Departementet viser ellers til vurderingene i kapittel 3.3.

5. Krav om politiattest i musikk- og kulturskolen

5.1 Bakgrunn

Det skal kreves politiattest ved ansettelse av personer i grunnskole og videregående opplæring. Bestemmelsen ble inntatt i opplæringsloven da det ble innført skolestart for seksåringene høsten 1997. Politiattest skal også kreves ved ansettelser i skolefritidsordninger og i private skoler. Noen bestemmelse med krav om politiattest ved ansettelser i musikk- og kulturskoler finnes ikke, selv om musikk- og kulturskoletilbudet også er et tjenestetilbud som er regulert i opplæringsloven (§ 13-6) og som kommunene er pliktig til å ha.

At det ikke gjelder et krav til politiattest i musikk- og kulturskoletilbudet på samme måte som i grunnopplæringen og skolefritidsordningen, er fra flere hold blitt påpekt som urimelig og ulogisk. For å ivareta sikkerheten til denne elevgruppen hevdes at det må stilles tilsvarende krav til politiattest for personer som ansettes i musikk- og kulturskolene. Departementet ser på denne bakgrunn at det er behov for å vurdere om noe kan gjøres med denne mangelen i lovverket.

5.2 Gjeldende rett

Opplæringslovens bestemmelser om politiattest er inntatt i lovens § 10-9. Bestemmelsens første ledd er rettet mot grunnskolen. Her heter det at den som skal ansettes i grunnskolen skal fremlegge politiattest. Attesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn. Er man dømt for et slikt overgrep, kan man ikke bli ansatt i grunnskolen. Det innebærer altså et yrkesforbud.

I bestemmelsens annet ledd heter det at kommunen, for grunnskolens vedkommende, også kan kreve fremlagt politiattest for andre personer som regelmessig oppholder seg i skolen. Denne bestemmelsen ble innført for å kunne kreve politiattest fremlagt også av personer som bl.a. arbeider i skolefritidsordningen. Det må imidlertid antas at bestemmelsen også kan brukes vis a vis for eksempel vaktmester- og rengjøringspersonell.

Bestemmelsens tredje ledd sier at den som skal ansettes i videregående skole også må fremlegge politiattest. Attesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep. For videregående opplærings vedkommende er det altså intet krav at det seksuelle overgrepet skal være rettet mot barn. Men for videregående opplæring er det heller ikke noe forbud mot å bli ansatt i skolen dersom man er dømt for et overgrep. Hvilke konsekvenser en slik dom skal få i disse tilfellene, er noe ansettelsesmyndigheten i hvert enkelt tilfelle må vurdere.

De omtalte reglene er gitt tilsvarende anvendelse for ansettelser i skolefritidsordningen. Dette følger av opplæringslovens § 13-7 sjette ledd.

For private skoler med rett til statstilskudd følger kravet om politiattest av privatskolelovens § 4-3. Denne bestemmelsen er likelydende med opplæringslovens § 10-9.

Forøvrig er det gitt utfyllende bestemmelser i forskrift til opplæringsloven, bl.a. om hvilke straffebud som omtaler seksuelle overgrep nevnt i lovbestemmelsene om politiattest.

Opplæringslovens bestemmelser om politiattest er derimot ikke gjort gjeldende for ansettelser ved musikk- og kulturskoler, jfr. opplæringslovens § 13-6. Departementet kan heller ikke se at andre bestemmelser kan brukes som hjemmel for å kreve politiattest i disse tilfellene. I § 12 nr. 5 i forskrift til strafferegistreringsloven heter det at Politidirektoratet i "andre tilfelle" kan samtykke til at det utferdiges politiattest. Dette er en unntaksbestemmelse som sjelden kommer til anvendelse og hvor man er avhengig av å innhente samtykke fra Politidirektoratet i hvert enkelt tilfelle. Bestemmelsen er derfor uegnet som permanent hjemmel for krav om politiattest for ansettelser i disse skolene.

5.3 Departementets vurderinger

Departementet vurderer det slik at hensynet til barn ved musikk- og kulturskoletilbudene, omtalt i opplæringslovens § 13-6, tilsier at krav om politiattest ved ansettelser må utvides til å gjelde disse tilbudene. Det er ingen grunn til at elever ved disse skolene skal ha et svakere vern på dette området enn elever i skolen og på skolefritidsordningen.

Departementet mener at det er de samme hensyn som taler for krav om politiattest og de samme vurderinger av personvernspørsmålet, som gjelder ved musikk og kulturskoler som ved skole og skolefritidsordning. Dette har Stortinget tidligere tatt stilling til ved vedtakelsen av bestemmelsen om politiattest for skole og SFO. Hensynet til eleven veier etter departementets vurdering tyngre enn de personvernmessige ulempene av forslaget. Etter departementets vurdering bør det gjelde samme krav for alle tilbud som er regulert i opplæringsloven. Ulikheten som i dag eksisterer i forhold til musikk- og kulturskoler er påpekt som uheldig fra flere hold.

Når forslaget til ny politiregisterlov, nylig fremmet av Justisdepartementet, er behandlet av Stortinget, vil departementet måtte vurdere reglene om politiattest i et litt bredere perspektiv, herunder om de kun skal komme til anvendelse i saker der dom er falt.

Departementet mener på denne bakgrunn at en hjemmel for å kreve politiattest ved ansettelser i musikk- og kulturskoler bør innføres i opplæringsloven. Det bør skje gjennom en tilføyelse av et nytt ledd i § 13-6 som regulerer disse skolene. Hjemmel for å kreve politiattest er allerede innført i loven på samme måte for skolefritidsordningen. Dette er gjort ved henvisning i § 13-7 om skolefritidsordningen til § 10-9 om politiattest.

5.4 Departementets forslag

Det foreslås å innta i opplæringslovens bestemmelse om musikk- og kulturskoler, § 13-6, en henvisning til opplæringslovens bestemmelser om politiattest i § 10-9.

Kap. 15 i forskrift til opplæringsloven må utvides korresponderende med den utvidelsen som her foreslås i opplæringsloven.

5.5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget innebærer en utvidelse i forhold til i dag m.h.t. hvem som vil henvende seg til politiet og be om politiattest. Krav om fremleggelse av politiattest gjelder i dag bare for

dem som blir ansatt i skolene, og ikke for alle som allerede er ansatt. Det samme vil gjelde for musikk- og kulturskolene. Det er i overkant av 2 500 årsverk knyttet til musikk- og kulturskolene. Ca. 5 500 personer driver undervisning ved disse skolene. 88 % av disse har deltidsstilling. Departementet har ikke samlede tall på nytilsetninger pr år.

Politietaten vil ha noe arbeid og visse kostnader knyttet til utstedelsen av politiattester generelt. Med en utvidelse av antall personer det stilles krav til skal fremlegge politiattest, vil naturlig nok arbeid og kostnader øke noe. Det antas imidlertid at økningen vil være begrenset, og at endringen således ikke vil medføre vesentlige økonomiske konsekvenser for politietaten.

5.6 Forslag til lovtekst

Ny § 13-6 i opplæringsloven skal lyde (endringer i *kursiv*):

Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskoletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.

Regelen i § 10-9 første, annet og fjerde ledd gjeld for tilsetjing i musikk- og kulturskoler.

5.7 Merknader til lovforslaget

Det foreslås valgt samme fremgangsmåte som for skolefritidsordningen. Det innebærer at det i bestemmelsen om musikk- og kulturskoletilbud i opplæringsloven henvises til de generelle bestemmelsene i samme lov om politiattest.

Kravet om politiattest foreslås å gjelde for musikk- og kulturskoler på tilsvarende måte som for grunnskolen. Det foreslås ikke henvist til opplæringslovens § 10-9 tredje ledd da dette gjelder videregående opplæring.

6. Endring i opplæringslovens § 13-7 sjette ledd

I § 13-7 i opplæringsloven som gjelder skolefritidsordningen, er det i sjette ledd vist til opplæringslovens § 10-9 første og tredje ledd. Dette er gjort for å gi lovens bestemmelser om politiattest tilsvarende anvendelse for skolefritidsordningen. Henvisningen til tredje ledd er imidlertid misvisende da tredje ledd gjelder videregående opplæring. Henvisningen må være til første ledd (som allerede står i dag) og til annet og fjerde ledd. Annet ledd gjelder krav om politiattest for andre som oppholder seg regelmessig i skolen. Tilsvarende må gjelde for skolefritidsordningen. Fjerde ledd gjelder departementets hjemmel for å gi forskrifter. De forskriftene som er gitt på området gjelder også for skolefritidsordningen.

Departementet ser på dette som endringer av teknisk karakter. Departementet tar derfor sikte på å gjøre disse endringene uten ytterligere høring.

Forslag til lov om endringer i opplæringsloven og privatskoleloven

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) blir det gjort følgende endringer:

§ 2-12 tredje ledd skal lyde (*endringer i kursiv*):

For private grunnskolar gjeld også §§ 2-2, 2-5 første, andre, tredje og sjette ledd, 2-9, 2-10, 2-11, 8-2, 9-1, 9-2, 9-3, 9-4, 9-5, 9-6, kapittel 9a, §§ 10-1, 10-6, 10-9, 11-1, 11-2, 11-3, 11-4, 11-7, 11-10, 13-3b, 13-7a, 13-10, 14-1, 15-3 og 15-4.

§ 7-3 nytt annet ledd skal lyde:

Elevar som har plass i skolefritidsordninga, jf. opplæringslova § 13-7, og som på grunn av funksjonshemming eller mellombels skade eller sjukdom har behov for skyss, har rett til skyss til og frå skolefritidsordninga. Retten omfattar ikkje skyss i skolen sine feriar. Retten til skyss gjeld uavhengig av avstanden mellom heimen og skolefritidsordninga.

§ 7-4 skal lyde (endringer er angitt i kursiv):

Elevane har rett til nødvendig reisefølge. Elevane har rett til nødvendig tilsyn når det blir ventetid før undervisningstida tek til og etter at undervisningstida er slutt. *Retten til nødvendig reisefølge og til nødvendig tilsyn gjeld også for barn som har rett til skyss til og frå skolefritidsordninga etter § 7-3 anna ledd.*

§ 13 -6 skal lyde (endringer kursivert):

Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskoletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles. *Regelen i § 10-9 første, annet og fjerde ledd gjeld for tilsetjing i musikk- og kulturskoler.*

§13-7 sjette ledd skal lyde (endringer kursivert):

Regelen i § 10-9 første, *annet og fjerde ledd* gjeld for tilsetjing i skolefritidsordning

Ny § 13-7a skal lyde (*kursivert*):

§13-7a – Plikt for kommunen til å ha tilbod om leksehjelp

Kommunen skal ha eit tilbod om leksehjelp for elevar på 1.- 4. årstrinn.

Tilbodet skal vere gratis for elevane. Elevane skal ha rett til å delta på leksehjelptilbodet, men det skal vere frivillig for elevane om dei ønsker å delta.

Rektor skal vere øvste leiar for leksehjelptilbodet.

Regelen i § 10-9 første, annet og fjerde ledd gjeld tilsvarande for dei som skal gi leksehjelp.

Departementet gir nærmare forskrifter om leksehjelptilbodet.

II

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot blir det gjort følgende endringer:

Ny § 7-1d skal lyde (*kursivert*):

§7-1d – Plikt for skolen til å ha tilbod om leksehjelp

Skolen skal ha eit tilbod om leksehjelp for elevar 1.- 4. årstrinn.

Tilbodet skal vere gratis for elevane. Elevane skal ha rett til å delta på leksehjelptilbodet, men det skal vere frivillig for elevane om dei ønsker å delta.

Styret ved skolen skal vere øvste leiar for leksehjelptilbodet.

Regelen i § 10-9 første, annet og fjerde ledd gjeld tilsvarande for dei som skal gi leksehjelp.

Departementet gir nærmare forskrifter om leksehjelptilbodet.